

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2CdoR/10/2025
Identifikačné číslo spisu:	2723200008
Dátum vydania rozhodnutia:	30.09.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:2723200008.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Viery Nevedelovej a JUDr. Aleny Adamcovej, vo veci starostlivosti súdu o N. J., narodenú C., bytom ako matka, dieťa matky: G. J., narodenej C., R., zast. advokátkou JUDr. Alenou Arbetovou, Holíč, Námestie sv. Martina 3A a otca: N. J., narodeného C., R., zast. advokátkou JUDr. Agatou Džačovskou, Senica, Hviezdoslavova 315, o návrhu otca na zníženie výživného a o vzájomnom návrhu matky na zvýšenie výživného, vedenej na Okresnom súde Senica pod sp. zn. SI-9P/1/2023, o dovolaní matky proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 28. januára 2025 sp. zn. 11CoP/80/2024, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žiaden z účastníkov n e m á n á r o k na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Senica (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo 17. januára 2024 č. k. SI-9P/1/2023-246 výrokom I. znížil výživné otca na v tom čase maloletú zo sumy 400 eur na sumu 320 eur mesačne s účinnosťou od 3. januára 2023, ktoré je otec povinný platiť tak, že sumu 270 eur ako bežné výživné je povinný platiť vždy do 15. dňa toho-ktorého mesiaca k rukám matky a sumu 50 eur určenú na tvorbu úspor je povinný platiť vždy do 15. dňa toho-ktorého mesiaca vopred na osobitný účet maloletého dieťaťa; výrokom II. vo zvyšku zamietol návrh otca na zníženie vyživovacej povinnosti na maloleté dieťa; výrokom III. zamietol návrh matky na zvýšenie vyživovacej povinnosti otca na maloleté dieťa; výrokom IV. zmenil rozsudok okresného súdu č. k. 9P/67/2020-62 z 2. júna 2021 v časti bežného výživného na maloleté dieťa; výrokom V. žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania.

1.1. Súd svoje rozhodnutie právne odôvodnil podľa ustanovení § 62 ods. 1 až 7, § 65 ods. 1, § 75 ods. 1, § 77 ods. 1 a § 78 ods. 1 až 3 Zákona o rodine, vecne tým, že otcov návrh na zníženie výživného posúdil ako čiastočne dôvodný.

1.2. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že otec sa domáhal zníženia výživného na sumu 200 eur ako bežné výživné od 1. januára 2023, nakoľko od 1. septembra 2022 došlo k zmene jeho pomerov, takže

nie je schopný platiť súdom určené výživné na maloletú vo výške 400 eur. Matka dňa 6. februára 2023 podala vzájomný návrh na zvýšenie výživného na v tom čase maloletú zo sumy 400 eur na sumu 450 eur mesačne dôvodiac zvýšením nákladov na výživu maloletej v súvislosti s jej nástupom na strednú školu.

1.3. Keďže v danom konaní sa jedná o zmenu výživného, súd skúmal, či oproti predchádzajúcej úprave výživného došlo k podstatnej zmene pomerov. Súd dospel k záveru, že nie je v schopnostiach a možnostiach otca plniť si svoju vyživovaciu povinnosť voči maloletému dieťaťu v takom rozsahu ako doteraz. Nepribudla mu síce ďalšia vyživovacia povinnosť, podstatná zmena pomerov však spočíva v znížení jeho príjmu zo sumy cca 2.000 eur na súčasný priemerný čistý mesačný príjem cca 1.264 eur. Ak by súd vychádzal aj z príjmu za rok 2022 (s poukazom na argumentáciu matky), jeho priemerný čistý mesačný príjem za obdobie od 1. januára 2022 do 30. novembra 2023 je v sume 1.520 eur, súd však mal za to, že k podstatnej zmene pomerov na strane otca došlo práve znížením príjmu od mesiaca september 2022. Súd preto znížil výživné zo sumy 400 eur na sumu 320 eur mesačne, a vo zvyšku zamietol návrh otca na zníženie výživného aj vzájomný návrh matky na zvýšenie výživného.

1.4. V danom prípade sa jedná o konanie, ktoré možno začať aj bez návrhu a súd nie je viazaný nielen požiadavkou na úpravu od konkrétneho požadovaného času, ale ani požiadavkou konkrétneho výživného. O znížení súd rozhodol od podania návrhu, majúc preukázanú podstatnú zmenu pomerov na strane povinného otca spočívajúcu v znížení príjmu, ku ktorému došlo pred podaním návrhu (od 1. septembra 2022, kedy bol vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie, resp. od 1. novembra 2022, kedy začal vykonávať pracovnú činnosť u súčasného zamestnávateľa). Takto určené výživné je primerané schopnostiam a možnostiam oboch rodičov, ako aj odôvodneným potrebám v tom čase maloletého dieťaťa. Hoci je pravdepodobné, že v prípade zníženia výživného dôjde k zhoršeniu životnej situácie oprávneného z vyživovacej povinnosti, je potrebné vychádzať z ustanovenia § 62 ods. 2 Zákona o rodine, podľa ktorého má dieťa znášať životnú úroveň svojich rodičov. Súd vychádzal zo zaužívanej súdnej praxe a stanovil otcovi výživné pre v tom čase maloletú N. v rozsahu cca 25 % z priemerného čistého mesačného príjmu otca 1.264,27 eur s poukazom na vek dieťaťa a stupeň štúdia (stredná škola), zoberal tiež do úvahy tú skutočnosť, že celkové mesačné výdavky na maloleté dieťa dosahujú sumu cca 480 eur (spolu s pomernými nákladmi na bývanie 100 eur), a v prípade zohľadnenia mimoriadnych výdavkov sumu cca 512 eur. Zohľadnil, že časť nákladov maloletej bude hradená z rodinných prídavkov, ktorých výška je od 1. januára 2023 v sume 60 eur, takže potom rodičia sa musia spoločne podieľať na finančnom zabezpečovaní potrieb maloletej sumou vo výške 452 eur. Výživné otca v sume 320 eur tak predstavuje výrazne vyšší podiel na ich úhrade. Súd mal za to, že je nevyhnutné zachovať doterajšiu životnú úroveň všetkých zúčastnených osôb (t. j. oprávneného dieťaťa, aj povinných rodičov), z ktorého dôvodu rozhodol o znížení len v relatívne minimálnom rozsahu vzhľadom na doterajšiu výšku vyživovacej povinnosti.

1.5. Na strane otca súd prihliadol na výdavky, ktoré nebol povinný vynaložiť, a to v prvom rade výdavky súvisiace s fajčením vo výške 90 eur mesačne. Ďalej bolo preukázané, že dňa 14. januára 2022 kúpil otec motorku za kúpnu cenu 13.300 eur. Zo správy príslušného dopravného inšpektorátu síce vyplýva, že nie je vlastníkom žiadneho motorového vozidla, avšak uvedenú skutočnosť (t. j. kúpu motorky) otec potvrdil. Takisto možno uzavrieť, že je vlastníkom osobného motorového vozidla, ktoré splácal prostredníctvom lízingu, ktorý podľa splátkového kalendára mal splácať do 21. novembra 2023 a konštatoval, že osobné a majetkové pomery otca možno považovať za veľmi dobré. Výdavky v tom čase maloletej považoval za primerané veku a odôvodneným potrebám maloletej, ktorá navštevuje 2. ročník strednej školy.

1.6. Pokiaľ ide o otca, nemožno konštatovať, že by sa úmyselne vzdal výhodného zamestnania i napriek tomu, že predchádzajúci pracovný pomer ukončil výpoveďou z jeho strany. Súd mal za to, že pokiaľ by aj neboli porušené pracovné podmienky v cudzine (na čo poukazovala matka odvolávajúc sa na prehľad pracovného času doložený otcom v cudzom jazyku), tvrdenia otca je potrebné posúdiť ako objektívne (zdravotné dôvody, či snaha tráviť viac času s rodinou). Súd zohľadnil, že otec má zhoršený zdravotný stav, ako to vyplýva z predložených lekárskejších správ, konkrétne problémy so zrakom a so sluchom a pokiaľ matka argumentovala tým, že uvedenú skutočnosť ako dôvod zmeny pracovného pomeru nemožno zohľadniť, keďže zdravotné problémy (konkrétne so sluchom) mal otec už od roku 2010 (t. j. už v čase vykonávania práce v cudzine), súd sa s uvedenou argumentáciou nestotožnil. Súd mal za to, že nepriaznivý zdravotný stav predstavuje objektívnu skutočnosť, na základe ktorej bol otec oprávnený

zmeniť zamestnanie už v skoršom období (t. j. už v čase posledného rozhodovania o vyživovacej povinnosti). Súd sa nezaoberal možnosťou vrátenia výživného, nakoľko matka preukázala jeho spotrebovanie. Čo sa týka výživného na tvorbu úspor, takisto súd nerozhodoval o vrátení výživného, nakoľko rozhodol o znížení výživného na sumu, akú otec platil na osobitný účet maloletého dieťaťa (t. j. vo výške 50 eur, čo potvrdila aj samotná matka).

1.7. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 52 Civilného mimosporového poriadku zák. č. 161/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CMP“).

2. Krajský súd v Trnave (ďalej aj ako „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie matky rozsudkom z 28. januára 2025 č. k. 11CoP/80/2024-310 výrokom I. zmenil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie tak, že znížil vyživovaciu povinnosť otca na maloletú N. zo sumy 400 eur mesačne na sumu 320 eur mesačne počnúc dňom 3. januára 2023 s tým, že bežné výživné na maloletú sa zvyšuje zo sumy 300 eur na sumu 320 eur, ktorú je otec povinný platiť vždy do 15. dňa v príslušnom kalendárnom mesiaci vopred k rukám matky bez povinnosti prispievať maloletej na tvorbu úspor; výrokom II. nedoplatok na zročnom výživnom za obdobie od 3. januára 2023 do vyhlásenia rozsudku vo výške 500 eur súd povolil otcovi splácať v mesačných splátkach po 50 eur splatných spolu s bežným výživným k rukám matky počnúc právoplatnosťou rozsudku s tým, že nezaplatenie jednej splátky má za následok splatnosť celého plnenia; výrokom III. zmenil rozsudok okresného súdu č. k. 9P/67/2020-62 z 2. júna 2021; výrokom IV. žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov tohto konania.

2.1. Po preskúmaní napadnutého rozhodnutia, obsahu podaného odvolania, ako aj celého spisového materiálu dospel odvolací súd k záveru, že súd prvej inštancie v danej veci vykonal dostatočné dokazovanie za účelom zistenia skutkového stavu, na základe vykonaných dôkazov dospel k správny skutkovým zisteniam, pokiaľ však ide o právne posúdenie veci, súd prvej inštancie sa dopustil pochybenia najmä pri aplikácii ustanovenia § 63 ods. 3 Zákona o rodine, nakoľko zistený skutočný stav neposkytuje dostatočnú oporu pre záver o možnosti tvoriť úspory maloletej, keďže výživné, ktoré je otec schopný platiť je potrebné na úhradu aktuálnych potrieb dieťaťa.

2.2. Oproti stavu k júnu 2021, kedy pôvodný rozsudok nadobudol právoplatnosť, sa zmenili podstatným spôsobom pomery na strane všetkých účastníkov konania, ako správne zistil prvoinstančný súd. Maloletá, ktorá bola v čase poslednej úpravy výživného žiačkou základnej školy, nastúpila v roku 2022 do 1. ročníka K. a vzrástli jej náklady jednak na vzdelávanie, ako aj na zabezpečovanie výživy, osobných potrieb, oblečenia a ďalších nevyhnutných potrieb, celkovo zo sumy výdavkov ustálených v čase posledného rozhodovania vo výške cca 194 eur na sumu cca 380 eur mesačne, čo je navýšenie o približne 186 eur, mimo toho matka preukázala uhradenie viacerých mimoriadnych výdavkov maloletej (napr. počítačový program, kúpa tlačiarne, výlet do Paríža). Súd prvej inštancie správne napokon vychádzal u maloletej zo sumy odôvodnených mesačných nákladov cca 520 eur berúc do úvahy aj podiel dieťaťa na nákladoch súvisiacich s bývaním a priemerný mesačný výdavok rozpočítaný z matkou preukázaných mimoriadnych výdavkov. Zmena nastala aj v pomeroch rodičov, ktorým síce nepribudla žiadna ďalšia vyživovacia povinnosť, ale zmenili sa ich príjmy a výdavky. Matkin aktuálny príjem je 1.000,41 eur a prídavky na dieťa, čo predstavuje zvýšenie o sumu cca 380 eur oproti stavu v čase posledného rozhodovania, kedy dosahovala čistý mesačný príjem 620 eur, zároveň sa výrazne zvýšili aj jej výdavky o sumu cca 503 eur. Otec, ktorý v čase poslednej úpravy vyživovacej povinnosti mal príjem 2.000 eur, má v súčasnosti priemerný čistý mesačný príjem vo výške cca 1.264 eur, čo je zníženie o 736 eur, pričom ale došlo k zníženiu aj na strane jeho výdavkov.

2.3. Súd prvej inštancie, ktorý veľmi podrobne skúmal možnosti a schopnosti otca, dospel napokon k záveru, že nie je v schopnostiach a možnostiach otca plniť si svoju vyživovaciu povinnosť voči maloletému dieťaťu v takom rozsahu ako doteraz, a s týmto názorom sa odvolací súd stotožnil. Podstatná zmena v pomeroch otca nastala pred podaním návrhu na zníženie výživného (ktorý podal dňa 3. januára 2023) a spočíva v znížení jeho príjmu od mesiaca september 2022. Do 31. augusta 2022 otec pracoval v Nemecku, kde v období od januára do augusta 2022 dosahoval priemerný čistý príjem 2.067 eur. V tejto práci dal výpoveď, a to podľa jeho vyjadrení z dôvodu nevhodných pracovných podmienok, pre ktoré bol pracovne vyčerpaný a v poslednom období už prácu nevládadal (dostal opakovane mikrosprávok za volantom), aj sa mu ešte viac zhoršil stav sluchu, na ktorý bol v minulosti operovaný, a zrak. Následne bol od 1. septembra 2022 do 31. októbra 2022 vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie a dňa 1. novembra 2022 sa zamestnal ako elektroúdržbár v spol. P., kde pracuje na zmeny, a kde mu sluchová vada nevádi.

2.4. Matka v odvolaní namietala, že súd mal vychádzať z potenciálneho príjmu otca majúca za to, že otec sa nedôvodne vzdal výhodnejšieho zamestnania v cudzine, zhoršený zdravotný stav mal otec ešte v roku 2010, odkedy jeho stav podľa lekárskej správy nezaznamenal žiadne zmeny a tento zdravotný stav jeho prácu v Nemecku nijako neovplyvňoval. Odvolací súd však v uvedenej otázke zastáva rovnaký názor ako súd prvej inštancie, ktorý nepovažoval v danom prípade ukončenie pracovného pomeru zo strany otca za vzdanie sa bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania. Akceptovanie dôvodov uvádzaných otcom bolo v tomto prípade namieste. Odvolací súd doplnil nad rámec dôvodov uvádzaných prvoinštančným súdom, že skutočnosť, že otec pracoval dlhé roky v zahraničí mu nezakladá žiadnu povinnosť pokračovať v tom naďalej, a to ani v prípade, že má vyživovacie povinnosti. V prvom rade nikoho nemožno nútiť, aby proti svojej vôli pracoval v cudzine, mimo svojej krajiny a svojho domova. Osobitne to platí v prípade vodičov kamiónu, ktorých práca je mimoriadne náročná, v zahraničí často nemajú dôstojné podmienky na život, nemajú žiadne zázemie a fungujú prevažne vo vozidlách bez súkromia a ďaleko od blízkych. Dlhodobé vykonávanie takejto práce je nepochybne veľmi vyčerpávajúce a dosahovanie vyšších príjmov ide výrazne na úkor kvality života. Preto pokiaľ otec, vykonávajúci dlhé roky túto prácu, považoval pracovné podmienky pre neho už za nezvládnutelné, mal právo takýto pracovný pomer ukončiť. Je pritom irelevantné, či jeho zdravotný stav dovoľoval pokračovanie v práci alebo nie. Postup otca bol plne legitímny aj v nasledujúcom období, keďže sa ihneď po skončení pracovného pomeru zaevidoval ako uchádzač o zamestnanie a bez zbytočného otáľania (za dva mesiace, ktoré obdobie možno považovať za primeranú dobu potrebnú na hľadanie novej práce) sa zamestnal na území SR, a to na plný úväzok v odbore zodpovedajúcom jeho dosiahnutému vzdelaniu, kde má príjem primeraný takejto pozícii. V konaní otca tak zo strany odvolacieho súdu nebolo zistené nič, čo by bolo možné vyhodnotiť ako vzdanie sa výhodnejšieho zamestnania bez vážneho dôvodu. Neopodstatnená preto bola námietka matky, že by otcom predložené dôkazy mali svedčiť o účelovej snahe otca znížiť výživné na maloletú i za cenu nižšieho príjmu, nič také totiž z dokazovania nevyplýva. Súd prvej inštancie preto správne vychádzal z reálne dosahovaného príjmu otca, keďže na uplatnenie potenciálneho príjmu v zmysle § 75 ods. 1 Zákona o rodine v tomto prípade neboli dôvody.

2.5. Ďalšia námietka odvolateľky smerovala voči spôsobu, akým sa súd vysporiadal s výdavkami otca poukazujúc na to, že jeho výdavky sa podstatne znížili, čo súd pri určení výživného údajne nevzal do úvahy, avšak podľa názoru odvolacieho súdu táto námietka nie je dôvodná, pretože súd prvej inštancie na pokles výdavkov otca prihliadal (bod 15., bod 19. odôvodnenia rozsudku). Z vykonaného dokazovania vyplýva výška otcových mesačných výdavkov cca 1.022 eur mesačne (pozostávajúce z nájmu 109,49 eur, platieb plynu 40 eur, elektriny 20 eur, poistenia 79 eur, lízingu na auto 299 eur, TV a internetu 75 eur, cestovného 60 eur, stravy a oblečenia 250 eur, nákladov na fajčenie cca 90 eur mesačne). Pokiaľ ide o sumu 90 eur na cigarety, túto nebolo možné ako výdavok zohľadniť, keďže nejde o výdavky, ktoré by bol otec povinný vynaložiť a pokiaľ ide o lízing na auto (ktoré potreboval za účelom dochádzania do práce), uvedený výdavok mal otec iba do novembra 2023, kedy uhradil poslednú splátku, a teda podľa názoru odvolacieho súdu je dôvodné vziať do úvahy mesačné výdavky cca 633 eur. Pokiaľ ide o jeho majetkové pomery, otec nie je vlastníkom nehnuteľnosti, ani hnutelnej veci vyššej hodnoty, nemá väčšie úspory. Dňa 14. januára 2022 kúpil motorku za kúpnu cenu 13.300 eur a je vlastníkom osobného motorového vozidla, ktoré splácal prostredníctvom lízingu do 21. novembra 2023.

2.6. Podľa názoru odvolacieho súdu sa prvoinštančný súd vysporiadal tak s príjmami, ako aj výdavkami otca a jeho majetkovými pomermi a nemožno mu nič zásadné vytknúť. Matka v odvolaní opakovane poukazovala na to, že si otec kúpil motorku za 13.300 eur a bol videný na stretnutiach motokárov, čo má preukazovať jeho nadštandardnú životnú úroveň. Odvolací súd nezdieľa tento názor. Motorku si otec kúpil z prostriedkov, ktoré rovnako ako matka obdržal titulom vyporiadania ich BSM, teda nešlo o úspory z vlastných príjmov otca, ktorými by chcel ukrátiť maloletú, odhliadnuc od toho, že ku kúpe došlo ešte v čase, keď pracoval v zahraničí a zníženia výživného sa nedomáhal. Treba tiež uviesť, že tak ako maloleté dieťa má právo primerane možnostiam a schopnostiam rodičov vynakladať finančné prostriedky aj v súvislosti s voľnočasovými aktivitami (napr. zájazd do Paríža), nemožno takéto právo upierať ani rodičom, dôležité je, aby životná úroveň detí a rodičov bola rovnaká, keďže deti majú právo podieľať sa na životnej úrovni rodičov. Pokiaľ je životná úroveň rodičov nízka, potom aj odôvodnené potreby ich dieťaťa budú zodpovedať iba základným potrebám a naopak vyššia životná úroveň rodičov umožňuje naplňovať odôvodnené potreby dieťaťa vo väčšej miere. Rovnaká životná úroveň ale nespočíva v

matematicky rovnakom finančnom zabezpečení dieťaťa a rodiča, teda že rodič a dieťa musia mať k dispozícii rovnakú sumu finančných prostriedkov, pretože v zásade sú potreby dospelého človeka v produktívnom veku (rodič) nákladnejšie ako potreby dieťaťa, a najmä tiež odlišné. Porovnanie životnej úrovne rodiča a dieťaťa je založené na porovnaní dostupnosti uspokojovania potrieb rodiča a potrieb dieťaťa pri danej finančnej dispozícii. O rovnakú životnú úroveň potom pôjde, ak budú potreby rodiča a potreby dieťaťa dostupné rovnakou mierou. Ani tu sa však nedá uvažovať exaktne, ale skôr v kategóriách ako je núdza, skromné pomery, nižší alebo stredný štandard, nadštandard, či luxus. V prejednávanej veci nemožno považovať životnú úroveň otca za vysokú alebo dokonca nadštandardnú. Otec zarába cca 1.264 eur, okrem vlastníctva auta (rovnako ako matka) a motorky je nemajetný, býva v jednoizbovom obecnom byte, kde sám uhrádza všetky náklady na bývanie, jedinou voľnočasovou aktivitou je motorka, pričom nebolo preukázané, že by vynakladal finančné prostriedky na drahé dovolenky, drahé reštaurácie, značkové oblečenie atď., a ani celkový spôsob jeho života nepoukazuje na žiadny nadštandard. Matka dosahuje príjem cca 1.000 eur a prídavky na dieťa 60 eur, býva v rodinnom dome vo vlastníctve rodičov, kde náklady na bývanie neuhrádza sama, ale spoločne s rodičmi, sestrou a plnoletým synom. Životná úroveň oboch rodičov je porovnateľná. Pri určení výšky výživného bolo však potrebné zohľadniť osobnú starostlivosť, ktorú maloletej zabezpečuje matka, keď otec sa s maloletou stretáva zriedka, a preto sa otec musí na úhrade odôvodnených potrieb maloletej podieľať vyššou mierou ako matka, ktorá časť výživného kompenzuje osobnou starostlivosťou (§ 62 ods. 4 Zákona o rodine).

2.7. Vyššie uvedené zistenia, ku ktorým dospel súd ohľadom možností a schopností rodiča tak postačujú na prijatie záveru o výške primeraného výživného v sume 320 eur tak, ako to určil prvoinštančný súd, ktorá suma zároveň zodpovedá odôvodneným potrebám maloletej. Zároveň ako správne konštatoval, určená výška výživného zodpovedá i obvyklej rozhodovacej praxi súdu, v zmysle ktorej výživné sa stanovuje v rozsahu od 20 % do 30 % z priemerného čistého mesačného príjmu povinného na všetky výživou odkázané osoby s prihliadnutím na osobitosti každého prípadu (najčastejšie vek dieťaťa, mimoriadne zvýšenie nákladov na výživu zo zdravotných alebo iných dôvodov, u maloletých detí miera osobnej starostlivosti rodiča o dieťa a pod.), čo pri zohľadnení príjmu otca predstavuje platenie výživného v rozmedzí od cca 253 eur do 380 eur, pričom vždy sú rozhodujúce individuálne okolnosti každého prípadu. Berúc do úvahy všetky okolnosti tohto prípadu odvolací súd považuje sumu 320 eur za primerané výživné, keď v danom prípade bolo potrebné zohľadniť výšku zistených odôvodnených potrieb maloletej, jej vek, stupeň vzdelávania (stredná bilingválna škola), dobrý zdravotný stav nevyžadujúci zvýšené výdavky, ale zároveň aj minimálny podiel otca na osobnej starostlivosti o dieťa, keďže sa s maloletou stýka iba málo. Pokiaľ matka namietala, že otcove schopnosti a možnosti dovoľujú platenie podstatne vyššieho výživného, odvolací súd sa s jej názorom z vyššie uvádzaných dôvodov nemohol stotožniť.

2.8. Odvolací súd uzavrel, že súd prvej inštancie pochybil, keď zotrval na tvorbe úspor (i keď v zníženej miere) bez toho, aby boli naplnené podmienky vyplývajúce z § 63 ods. 3 Zákona o rodine, čím sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia veci, preto odvolací súd musel takéto pochybenie napraviť a napadnutý rozsudok s použitím § 388 CSP zmenil tak, ako je uvedené vo výroku rozsudku.

2.9. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa ustanovenia § 52, § 58 CMP a § 396 ods. 2 Civilného sporového poriadku zák. č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala matka maloletej (ďalej aj ako „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnila poukazom na § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

3.1. Podľa dovolateľky súd prvej inštancie v bode 17. rozsudku cynicky konštatuje, že znížením výživného síce príde k „zhoršeniu životnej situácie oprávneného z vyživovacej povinnosti“, avšak aj napriek tomu svojvoľne a najmä v rozpore so skutkovým stavom výživné znižuje. S uvedeným zásahom sa pritom plne stotožnil aj odvolací súd, ktorý taktiež (a v rozpore aj s medzinárodnými dohovormi) legalizuje priame (a dokonca súdom uznané) porušenie najlepšieho záujmu maloletých. Uvedené je zarážajúce aj preto, že súd prvej inštancie zníženie výživného odôvodňuje výlučne znížením príjmu otca, hoci v nominálnom vyjadrení v skutočnosti povinného životná úroveň stúpla. Súd okrajovo skúmal len zmenu pomerov na strane otca a zmenu pomerov na strane dieťaťa (prechod na strednú školu a s tým zvýšené náklady na štúdium, cestovné atď.) žiadnym spôsobom nevyhodnotil a/ani nezohľadnil. Otcovi síce formálne klesol jeho mesačný zárobok o 735 eur, avšak súčasne mu klesli náklady o 1.122 eur mesačne. Otcovi tak na živobytie zostane mesačne o 387 eur viac ako pred znížením príjmu v dôsledku

zmeny zamestnania. Celkové majetkové pomery (ktoré nepochybne nie sú len samotný zárobok) sa tak u otca od posledného určenia výživného zvýšili a nie znížili. V logike všeobecných súdov (argumentujúcich práve a jedine zárobkom otca) tak síce k zmene pomerov na strane otca prišlo, ale z pohľadu súdu pre otca v pozitívnom zmysle slova. U dieťaťa tiež k zmene pomerov prišlo, ale súd na to vôbec neprihliadol.

3.2. Zásadným pre súd v tomto konaní bolo zníženie príjmu otca. Od neho otec (ako aj všeobecné súdy) odvodzovali údajnú dôvodnosť pre zníženie výživného otca. Otcovi pritom klesol zárobok výlučne z dôvodu ľubovoľného subjektívneho rozhodnutia otca skončiť pracovný pomer v predchádzajúcom zamestnaní. V konaní sa nezistilo, že by šlo o objektívne okolnosti zníženia príjmu, ani dôležitý dôvod pre skončenie PP. Otec pre svoje vzdanie sa výhodnejšieho zárobku uviedol dva dôvody, a to nevhodnosť pracovných podmienok a zdravotný stav. V oboch prípadoch pritom išlo len o použitie všeobecných pojmov, bez akejkoľvek obsahovej konkretizácie. Navyše ani jeden z predmetných dôvodov povinný nijako nepreukázal. Všeobecné súdy však žiadna konkretizácia, či aspoň špecifikácia takéhoto významného dôvodu nezaujímala a sami odkázali len na všeobecnú formuláciu bez akejkoľvek konkretizácie (bod 24. rozhodnutia). Za dôležitý dôvod tak všeobecné súdy považovali neurčité „nevhodné pracovné podmienky“, a to bez toho, aby zisťovali, či tieto podmienky vôbec sú dané alebo ako vplývali na zmenu práce. V tomto smere je potom rozhodnutie nepreskúmateľným, a teda nezákonným.

3.3. V konaní sa napríklad zistilo, že to bol otec, kto dal výpoveď. A hoci argumentoval zlými pracovnými podmienkami, nepožiadaval zamestnávateľa o preradenie na iné pracovné miesto (ako to dokonca plynie z pracovného kódexu). A ani sa neobrátil na organizácie chrániace zamestnancov (odborníci majú pritom v Nemecku tradične silné postavenie). Tvrdenie otca o ťažkých pracovných podmienkach vylúčil požadovaný záznam jász (reporty), ktorý dokazoval, že otec pracoval v priemere 8 hodín denne alebo ešte menej (v posledných mesiacoch len 1/2 z mesačného pracovného času) a iba v pracovné dni. Jeho pracovný čas bol nižší ako napr. u vodičov na Slovensku. Aktuálne pracuje podstatne viac, aj cez víkendy a sviatky. Otec pritom tvrdil, že výpoveď dal práve z dôvodu nevyhovujúceho pracovného času (vadila mu dĺžka pracovného času).

3.4. Všeobecné súdy v rozhodnutiach nevedeli uviesť konkrétny dôvod, pre ktorý sa otec výhodnejšieho zárobku vzdal. Otec nepredložil žiadnu lekársku správu, z ktorej by vyplývalo jeho pracovné obmedzenie. Z jedinej predloženej správy vyplýval presný opak, a to že otcov zdravotný stav sa od roku 2010 nezmenil; kedy trpel poruchami sluchu, čo sám aj pri svojom výsluchu potvrdil. Otec nepredložil žiadny dôkaz o zlých podmienkach v práci, a to napríklad formou správy od - obdoba nášho - inšpektorátu práce, či odborovej organizácie.

3.5. V bode 25. rozhodnutia krajský súd taktiež uviedol, že v konaní neboli dôvody na uplatnenie potenciálneho príjmu. Všeobecný súd však neuviedol o aké konkrétne dôvody by sa malo jednať. To taktiež robí rozsudok nepreskúmateľným. Ak nie je možné z rozhodnutia zistiť myšlienkové pochody súdu, resp. v ňom absentujú predpoklady, ktorých existenciu s tvrdým následkom zákon priamo spája, je rozhodnutie zaťažené svojvôľou. Všeobecné súdy sú povinné aplikovať potenciálny príjem obligatórne a nie fakultatívne. Navyše dôvody, kedy by mal byť potenciálny príjem podľa všeobecných súdov aplikovaný, nevedeli tieto súdy vôbec zadefinovať. Všeobecné súdy bezdôvodne odmietli aplikovať aj ustanovenie § 62 ods. 2 Zákona o rodine, na ktoré - aj napriek jeho kogentnosti - v rozhodnutí neodkazujú. Všeobecné súdy vychádzali len z reálneho zárobku, nie možností a schopností povinného.

3.6. Všeobecné súdy neakceptovali ani majetkové pomery povinného. Tieto naopak umelo zľahčovali. Napríklad otcom zakúpenú motorku Harley Davidson za 13.000 eur pred podaním návrhu na zníženie výživného označujú ako okolnosť, ktorá nemá dopad na životnú úroveň povinného (podľa štatistiky sú za tzv. strednú triedu motoriek považované motorky do 12.000 eur). Súdna prax (uznesenie NS SR sp. zn. 6Cdo/107/2022) pritom opakovane pri zisťovaní majetkových pomerov otca poukazuje na potrebu skúmania nákladov a najmä ich zloženia. Miera životnej úrovne otca je totiž objektívne zisiteľnou aj inými prostriedkami. Je napríklad nepravdepodobné, že by si povinný doprial luxusnú motorku zn. Harley Davidson, ak by bol inak nemajetným; ako to nezmyselne naznačuje všeobecný súd. Navyše ani jeden zo všeobecných súdov uvedenú kúpu luxusnej motorky nebral ako podstúpenie neprimeraného majetkového rizika v zmysle ustanovenia § 75 ods. 1 Zákona o rodine. A to hoci oba súdy poukázali súčasne na údajnú nemajetnosť povinného, ktorá nastala práve po zakúpení motorky.

3.7. V súdnom konaní otec nepreukázal nič. Na to opakovane dovolateľka upozorňovala aj pred odvolacím súdom. Súd prvej inštancie nezistil mieru úspor otca, keďže sa uspokojil (napriek námietkam a žiadostiam) s účelovým výpisom otca z banky a prijal pasivitu otca, ktorý vyše roka odmietal predložiť predmetné výpisy. Súd však namiesto toho, aby v zmysle zákonom mu uloženej vyšetrovacej zásady, trval na predložení výpisu z účtu, a to aj pod hrozbou poriadkovej pokuty, resp. ex officio požiadal banku o výpisy sám úplne rezignoval. Aj preto mohlo prísť k zásahu do práva na prístup k nestrannému súdu.

3.8. K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolateľka uviedla nasledujúce právne otázky doposiaľ neriešené dovolacím súdom: 1. Aké právne následky má zmena pomerov - o. i. nástup mal. dieťaťa na strednú školu na určenie vyživovacej povinnosti všeobecným súdom, ak zároveň u povinného prišlo k zmene pomerov - zníženie príjmu na základe jeho subjektívneho rozhodnutia skončiť pracovný pomer bez preukázania dôležitého dôvodu? 2. Aké právne následky má, ak sa povinný sám dobrovoľne rozhodne zmeniť zamestnanie a prijať prácu s nižším príjmom po tom, čo dal výpoveď bez preukázania dôležitého dôvodu? Je v súlade s najlepším záujmom detí, keď životná úroveň povinného vzhľadom k zníženiu nákladov otca zostáva zachovaná, resp. je vyššia a v dôsledku zníženia výživného o 20 % dochádza k zníženiu životnej úrovne dieťaťa? 3. Je v súlade s najlepším záujmom mal. dieťaťa a Zákonom o rodine, keď súd zohľadní pri rozhodnutí o výživnom výlučne zmenu pomerov na strane otca, nie však zmenu pomerov na strane dieťaťa? 4. Aké má právne následky, ak súd netrvá v rámci vyšetrovacej zásady na predložení dokladov o majetkových pomeroch, úsporách povinného, resp. keď povinný vystupuje ako nemajetný, nakoľko predtým svoj majetok formálne previedol na blízku osobu a naďalej ho má v užívaní? 5. Či úspory povinného pri určovaní výživného sú súčasťou majetkových pomerov povinného v zmysle § 75 ods. 1 ZoR?

3.9. Dovolaťka navrhla, aby najvyšší súd rozsudok krajského súdu zrušil a vrátil na ďalšie konanie.

4. Otec maloletej v písomnom vyjadrení k dovolaniu matky uviedol, že dovolanie považuje za nenáležité a v rozpore s dobrými mravmi. Žiadal, aby dovolací súd dovolanie zamietol a priznal trovy v dovolacom konaní v rozsahu 100 %.

5. Konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých sa od 1. júla 2016 riadia ustanoveniami Civilného mimosporového poriadku. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. CMP v ustanoveniach § 76 a § 77, obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní, „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania v tejto veci; prípustnosť dovolania dovolateľky bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“ podľa § 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania, v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpený advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba zamietnuť.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 CSP (prípustnosť dovolania pre vady známosti) a § 421 CSP (prípustnosť dovolania pre riešenie právnej otázky).

8. V danom prípade dovolateľka vyvodzovala prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8.1. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP je a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. V danom prípade dovolateľka zmätočnosťnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP opierala o nedostatočné odôvodnenie (nepreskúmateľnosť) rozhodnutia odvolacieho súdu (aj súdu prvej inštancie), mala výhrady voči dokazovaniu a zisteniu skutočného stavu veci, keď znížením výživného došlo k porušeniu najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa. Poukazovala aj na zásah do práva na nestranný súd.

11. Pokiaľ dovolateľka v dovolaní vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP opierala o námietku nedostatočného odôvodnenia (nepreskúmateľnosť) rozhodnutia odvolacieho súdu, k uvedenému dovolací súd uvádza, že aj keď nepreskúmateľnosť rozhodnutia pre nedostatok jeho riadneho odôvodnenia je takým nesprávnym procesným postupom, ktorý je spôsobilý znemožniť sporovej strane, aby uplatňovala svoje procesné práva v takej miere, že to má za následok porušenie práva na spravodlivý proces, v prejednávanej veci o taký prípad nešlo.

12. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

13. Rovnako podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať skutkovej i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvávajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

14. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak je nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

15. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa teda odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu

neobsahuje náležitosti uvedené v § 393 CSP, je nepreskúmateľné.

16. Pokiaľ dovolateľka namietala nedostatok odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu (aj okresného súdu), dovolací súd vo väzbe na body 12. až 15. tohto rozhodnutia uvádza, že v posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie nedostatočne, či nepresvedčivo neodôvodnil, a že pri rozhodovaní nezohľadnil záujem maloletej a odvolaciu argumentáciu matky maloletej (v priebehu dovolacieho konania maloletá nadobudla plnoletosť, pozn. dovolacieho súdu), resp. odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP spočívajúcu v nepreskúmateľnosti svojho rozhodnutia.

16.1. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu má podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonom vyžadované náležitosti v zmysle ustanovenia § 393 CSP. Dovolací súd nezistil, že by v danej veci išlo o takýto prípad vybočenia z medzí ustanovenia § 393 ods. 2 CSP, ktorým by došlo k porušeniu práva matky na spravodlivý proces. Odvolací súd v dôvodoch svojho rozhodnutia uvádza, ako vo veci rozhodol súd prvej inštancie, obsah odvolania matky maloletej (dovolateľky), zhrnutie podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov účastníkov konania, jasne a zrozumiteľne vysvetľuje, prečo rozhodnutie súdu prvej inštancie považuje za vecne správne vo vzťahu k výške určeného výživného, a prečo považuje za správnejšie nevytváranie úspor maloletej, ale použitie celej sumy výživného na úhradu aktuálnych potrieb dieťaťa. V nadväznosti na zmenu pomerov na strane oboch účastníkov a hlavne rešpektujúc záujem maloletej ako prvoradé hľadisko pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa maloletých detí týkajú. K čomu na zdôraznenie jeho správnosti dopĺňa aj ďalšie dôvody, najmä v reakcii a za účelom vysporiadania sa s podstatnými odvolacími námietkami. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu (body 11. až 35.), ako aj rozhodnutia súdu prvej inštancie (body 2. až 23.) v kompletizujúcej jednote (aj keď došlo k zmene rozhodnutia okresného súdu krajským súdom vo vzťahu k rozvrhnutiu výživného na bežné výživné a tvorbou úspor), nevyplýva nepreskúmateľnosť, rozpornosť, a ni nepresvedčivosť, a ni taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Odvolací súd sa vysporiadal vo svojom odôvodnení so všetkými podstatnými matkou vznesenými námietkami aj v dovolaní.

17. Osobitne pokiaľ dovolateľka poukazovala, že všeobecné súdy v rozhodnutiach nevedeli uviesť konkrétny dôvod, pre ktorý sa otec výhodnejšieho zárobku vzdal a žiadna konkretizácia, či aspoň špecifikácia takéhoto významného dôvodu ich nezaujímala, dovolací súd poukazuje na nasledovné závery rozsudku odvolacieho súdu uvedené v bodoch 24. a 25. odôvodnenia:

Súd prvej inštancie, ktorý veľmi podrobne skúmal možnosti a schopnosti otca, dospel napokon k záveru, že nie je v schopnostiach a možnostiach otca plniť si svoju vyživovaciu povinnosť voči maloletému dieťaťu v takom rozsahu ako doteraz, a s týmto názorom sa odvolací súd stotožňuje. Podstatná zmena v pomeroch otca nastala pred podaním návrhu na zníženie výživného (ktorý podal dňa 03. 01. 2023) a spočíva v znížení jeho príjmu od mesiaca september 2022. Do 31. 08. 2022 otec pracoval v Nemecku, kde v období od januára do augusta 2022 dosahoval priemerný čistý príjem 2.067 eur. V tejto práci dal výpoveď, a to podľa jeho vyjadrení z dôvodu nevhodných pracovných podmienok, pre ktoré bol pracovne vyčerpaný a v poslednom období už prácu nezvládal (dostal opakovane mikrosnánok za volantom), aj sa mu ešte viac zhoršil stav sluchu, na ktorý bol v minulosti operovaný, a zrak. Následne bol od 01. 09. 2022 do 31. 10. 2022 vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie a dňa 01. 11. 2022 sa zamestnal ako elektroúdržbár v spol. R., kde pracuje na zmeny a kde mu sluchová vada nevádi. Je vyučený elektromechanik - údržbár, v tomto odbore aj v súčasnosti pracuje a dosahuje čistý mesačný príjem cca 1.264 eur (bod 24. rozsudku odvolacieho súdu).

Matka v dovolaní namietala, že súd mal vychádzať z potenciálneho príjmu otca majúceho za to, že otec sa nedôvodne vzdal výhodnejšieho zamestnania v cudzine, zhoršený zdravotný stav mal otec ešte v roku 2010, odkedy jeho stav podľa lekárskej správy nezaznamenal žiadne zmeny a tento zdravotný stav jeho prácu v Nemecku nijako neovplyvňoval. Odvolací súd však v uvedenej otázke zastáva rovnaký názor ako súd prvej inštancie, ktorý nepovažoval v danom prípade ukončenie pracovného pomeru zo strany otca za vzdanie sa bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania. Akceptovanie dôvodov uvádzaných otcom bolo v tomto prípade namieste. Odvolací súd dopĺňa nad rámec dôvodov uvádzaných prvoinstančným súdom, že skutočnosť, že otec pracoval dlhé roky v zahraničí mu nezakladá žiadnu povinnosť pokračovať v tom naďalej a to ani v prípade, že má vyživovacie povinnosti. V prvom rade nikoho nemožno nútiť, aby proti svojej vôli pracoval v cudzine, mimo svojej krajiny a svojho domova. Osobitne to platí v prípade vodičov kamiónu, ktorých práca je mimoriadne náročná, v

zahraničí často nemajú dôstojné podmienky na život, nemajú žiadne zázemie a fungujú prevažne vo vozidlách bez súkromia a ďaleko od blízkych. Dlhodobé vykonávanie takejto práce je nepochybne veľmi vyčerpávajúce a dosahovanie vyšších príjmov ide výrazne na úkor kvality života. Preto pokiaľ otec, vykonávajúci dlhé roky túto prácu, považoval pracovné podmienky za pre neho už nezvládnuteľné, mal právo takýto pracovný pomer ukončiť. Je pritom irelevantné, či jeho zdravotný stav dovoľoval pokračovanie v práci alebo nie. Postup otca bol plne legitímny aj v nasledujúcom období, keďže sa ihneď po skončení pracovného pomeru zaevidoval ako uchádzač o zamestnanie a bez zbytočného otáľania (za dva mesiace, ktoré obdobie možno považovať za primeranú dobu potrebnú na hľadanie novej práce) sa zamestnal na území SR, a to na plný úväzok v odbore zodpovedajúcom jeho dosiahnutému vzdelaniu, kde má príjem primeraný takejto pozícii. V konaní otca tak zo strany odvolacieho súdu nebolo zistené nič, čo by bolo možné vyhodnotiť ako vzdanie sa výhodnejšieho zamestnania bez vážneho dôvodu. Neopodstatnená preto bola námietka matky, že by otcom predložené dôkazy mali svedčiť o účelovej snahe otca znížiť výživné na maloletú i za cenu nižšieho príjmu, nič také totiž z dokazovania nevyplýva. Súd prvej inštancie preto správne vychádzal z reálne dosahovaného príjmu otca, keďže na uplatnenie potencionálneho príjmu v zmysle § 75 ods. 1 Zákona o rodine v tomto prípade neboli dôvody (bod 25. rozsudku odvolacieho súdu).

17.1. Z uvedeného podľa názoru dovolacieho súdu nevyplýva, že súdy nižšej inštancie nevedeli uviesť konkrétny dôvod, pre ktorý sa otec výhodnejšieho zárobku vzdal, resp. že by ich nezaujímal konkrétny dôvod, či špecifikácia takejto dôvody, keď z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu zjavne vyplýva, že dôvody vzdania sa pôvodného (s vyšším zárobkom) zamestnania otcom identifikovali, zaoberali sa nimi, vyhodnotili ich a zohľadnili pri svojom rozhodnutí so záverom, že tieto možno považovať za „dostatočne vážne“ pre to, aby sa otec vzdal svojho výhodnejšieho zamestnania.

18. Dovolateľka tiež namietala nepreskúmateľnosť rozsudku krajského súdu ohľadom záveru, že v konaní neboli dôvody na uplatnenie potencionálneho príjmu, pričom o aké konkrétne dôvody by sa malo jednať neuviedla, keď podľa nej všeobecné súdy sú povinné aplikovať potencionálny príjem obligatórne a nie fakultatívne (viď vyššie bod 3.5. tohto rozhodnutia). K uvedenému dovolací súd poukazuje na bod 25. rozhodnutia krajského súdu (viď citácia vyššie) so záverom o neopodstatnenosti námietky matky, že by otcom predložené dôkazy mali svedčiť o jeho účelovej snahe znížiť výživné na maloletú i za cenu nižšieho príjmu a správnom postupe súdu prvej inštancie, keď vychádzal z reálne dosahovaného príjmu otca (faktický príjem), pretože na uplatnenie potencionálneho príjmu v zmysle § 75 ods. 1 Zákona o rodine v tomto prípade neboli dôvody. Napokon k možnostiam povinného (otca) sa vyjadril okresný súd v bode 20. svojho rozsudku takto: nemožno konštatovať, že by sa otec úmyselne vzdal výhodného zamestnania, a to aj napriek tomu, že predchádzajúci pracovný pomer ukončil výpoveďou z jeho strany. Súd má za to, že pokiaľ by aj neboli porušené pracovné podmienky v cudzine (na čo poukazovala matka odvolávajúca sa na prehľad pracovného času doložený otcom v cudzom jazyku, viď č. l. 89-91), tvrdenia otca je potrebné posúdiť ako objektívne (zdravotné dôvody, či snaha tráviť viac času s rodinou). Súd zohľadnil, že otec má zhoršený zdravotný stav, ako to vyplýva z predložených lekárskeho správ, konkrétne problémy so zrakom a so sluchom (viď lekárske správy z 22. 11. 2022, resp. z 28. 11. 2022, č. l. 87, 88). Pokiaľ matka argumentovala tým, že uvedenú skutočnosť ako dôvod zmeny pracovného pomeru nemožno zohľadniť, keďže zdravotné problémy (konkrétne so sluchom) mal otec už od roku 2010 (t. j. už v čase vykonávania práce v cudzine), súd sa s uvedenou argumentáciou nestotožňuje. (...) nepriaznivý zdravotný stav predstavuje objektívnu skutočnosť, na základe ktorej bol otec oprávnený zmeniť zamestnanie už v skoršom období (t. j. už v čase posledného rozhodovania o vyživovacej povinnosti). (...) V tejto súvislosti dovolací súd pripomína určujúcu spätosť rozsudku krajského súdu s potvrdzovaným rozsudkom súdu prvej inštancie a ich organickú (kompletizujúcu) jednotu (pozri bod 16.1. tohto rozhodnutia).

18.1. Z námietky dovolateľky, že súdy sú povinné aplikovať potencionálny príjem obligatórne a nie fakultatívne, dovolací súd vyvodil, že dovolateľka namietala nesprávny postup súdov nižšej inštancie, ktoré povinnosť obligatórne uplatňovať princíp potenciality nesplnili. K čomu dovolací súd najskôr poukazuje na normatívnu právnu úpravu a z nej vyplývajúce kritériá pre určenie výšky výživného, keď pri určení výživného prihliadne súd na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného. Na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného prihliadne súd aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku, majetkového prospechu; rovnako prihliadne aj na neprimerané majetkové riziká, ktoré povinný na seba

berie (§ 75 ods. 1 Zákona o rodine). Z uvedeného je zjavné, že konkrétna výška výživného je ovplyvňovaná faktormi na strane oprávneného aj povinného, a určuje sa individuálne v každom jednotlivom prípade, pričom na strane povinného súd prihliada na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného.

18.1.1. Schopnosti povinného rodiča sa skúmajú ako faktické príjmy a výdavky povinného. Možnosti rodiča predstavujú potenciálne príjmy. Princíp potenciality príjmov je inštitútom výrazne ochraňujúcim záujmy oprávneného umožňujúci súdom hodnotiť životné okolnosti a pomery, ktoré by za určitých podmienok mohli existovať. Zdôvodnenie sa vidí v existenčnom charaktere výživného a v potrebe zabrániť povinnému, aby svojím konaním znižoval jeho rozsah. V rámci výpočtu zákon uvádza vzdanie sa výhodnejšieho zamestnania, zárobku a majetkového prospechu. Takouto okolnosťou môže byť napríklad zmena zamestnania, na základe ktorej povinný dosahuje nižší príjem, ďalej môže ísť o prípad, keď bez závažného dôvodu ukončí podnikateľskú činnosť alebo pracovný pomer bez toho, aby mal zabezpečené, resp. vykonával aktivitu smerujúcu k získaniu iného zamestnania, porušenie pracovnej disciplíny, ktoré malo za následok rozviazanie pracovného pomeru. Relevanciu v zmysle následkov potenciality možno jednotlivým prípadom priznať len za podmienky, ak k takému konaniu nedošlo zo špekulatívneho, ale závažného dôvodu. Závažným dôvodom môže byť zdravotný stav, potreba miesta výkonu povolania bližšie k bydlisku rodiny, organizačné zmeny, potreba vykonávania starostlivosti o člena rodiny. Možno preto uzavrieť, že v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu sa pri určovaní vyživovacej povinnosti jednoznačne uprednostňuje tzv. princíp potenciality príjmov povinného rodiča.

18.2. Vzhľadom na uvedené dovolací súd uvádza, že pokiaľ dovolateľka oprela svoju námietku o „obligatornosť“ uplatňovania princípu potenciality príjmov povinného rodiča, ktorú súdy nižšej inštancie nespĺnili, dovolací súd uvádza, že uvedený princíp sa uprednostňuje v prípade (...) ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku, majetkového prospechu; rovnako prihliadne aj na neprimerané majetkové riziká, ktoré povinný na seba berie, to znamená, že princíp potenciality sa povinne (obligatorne) aplikuje, ak sú splnené predpoklady na jeho použitie, čo je vecou hodnotenia súdu. Daný prípad však taký nebol. Súdy nižšej inštancie v posudzovanej veci nezistili splnenie predpokladov pre aplikáciu princípu potenciality, pretože zo zisteného skutočného stavu veci nedospeli k záveru, že by sa otec maloletej vzdal výhodnejšieho zárobku bez dôležitého dôvodu (...). Dovolací súd v dovolacom konaní je viazaný skutočným stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP, pozri ďalej námietky voči dokazovaniu). V tomto smere môže len konštatovať, že z obsahu spisu, ani rozsudkov súdov nižšej inštancie nevyplýva zanedbaný, nespĺnený, či opomenutý postup súdov nižšej inštancie obligatorného uplatňovania princípu potenciality príjmov povinného rodiča.

19. Pokiaľ dovolateľka vytýkala nedostatky v procese obstarávania skutkových podkladov pre rozhodnutie, mala výhrady voči dokazovaniu, jeho hodnoteniu a zistenému skutočnému stavu veci, dovolací súd pripomína, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutočného (skutkového) stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Dovoľaním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutočného (skutkového) stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak tieto vady v súdnej veci dovolací súd nezistil.

19.1. Dovolací súd zdôrazňuje, že jedným zo základných atribútov rozhodovania v ktoromkoľvek štádiu súdneho konania (sporového, aj nesorového) je, že pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia (§ 217 ods. 1 prvá veta CSP). Ku dňu vyhlásenia rozsudku musí byť ustálený jeho skutkový,

aj právny základ, existujúci v danom čase. Prípadné zmeny tohto stavu, ktoré ešte nenastali, nemôžu spätne (napr. v dovolacom konaní) meniť pohľad na správnosť rozsudku v čase jeho vyhlásenia. Výnimkou nie je ani rozhodnutie súdu o výkone rodičovských práv a povinností, pri ktorom však hmotnoprávna úprava umožňuje zmenu rozsudku v prípade podstatnej zmeny okolností, z ktorých pôvodné rozhodnutie vychádzalo. Dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutočného stavu veci v konaní vo veciach starostlivosti súdu o maloletých.

20. Z obsahu dovolania vyplýva, že dovolateľka odvodzuje nedostatky v dokazovaní a zistení skutočného stavu odvolacím súdom od toho, že podľa jej názoru odvolací súd pri posúdení veci nezohľadnil zistené skutkové okolnosti, resp. ich zohľadnil nesprávne, a nevykonal navrhované dôkazy (viď vyššie body 3.1., 3.6., 3.7. tohto rozhodnutia).

21. V zmysle CMP odvolací súd pritom dokazovanie zopakuje alebo doplní, (len) ak to pre zistenie skutočného stavu veci považuje za nevyhnutné (§ 68 CMP). O tom, či je potrebné vo veci zopakovať alebo doplniť dokazovanie, rozhoduje odvolací súd. V danom prípade ale odvolací súd nevhliadol potrebu doplniť vo veci dokazovanie, pretože dospel k záveru, že súd prvej inštancie v prejednávanej veci zistil skutočný stav v dostatočnom rozsahu, na základe toho dospel k správnym skutkovým zisteniam a tieto aj správne právne posúdil (pozri bod 15. rozhodnutia krajského súdu). Jeho postup tak nie je v rozpore so zákonom (odvolací súd nemal dôvod dokazovanie zopakovať alebo doplniť, § 68 CMP a contrario), preto týmto postupom odvolacieho súdu nemohlo dôjsť k porušeniu práva dovolateľky na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP.

21.1. Z odôvodnenia rozhodnutia okresného súdu vyplýva, ktoré dôkazy súd prvej inštancie nevykonal (pozri bod 11. a 24. odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie), ktoré vykonal (pozri bod 4. odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie) a ako ich vyhodnotil, aj to ako vec právne posúdil. Preto ak sa odvolací súd s rozhodnutím okresného súdu stotožnil po skutkovej stránke a zároveň nepovažoval za potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie v zmysle § 68 CMP, je zrejme z akých dôkazov vychádzal pri svojom rozhodnutí, a že sa týmito dôkazmi zaoberal.

22. Podľa názoru dovolacieho súdu doposiaľ vykonané dokazovanie dostatočne odôvodňuje závery prijaté súdmi nižšej inštancie (odvolacím súdom v spojení so súdom prvej inštancie). Dovolací súd v hodnotení dôkazov súdmi nižšej inštancie nezistil pochybenie, ktoré by bolo v extrémnom rozpore s obsahom spisu. Iba takéto pochybenie by mohlo totiž predstavovať zásah do práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). Z odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie vyplýva, že zistený skutočný stav veci vyplynul z preukázaných relevantných skutkových okolností danej veci, ktoré boli náležite vyhodnotené v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov vyplývajúcou z § 191 CSP, jednotlivo a v ich vzájomnej súvislosti. V predmetnej veci dovolací súd nezistil v postupe súdov nižších inštancií pochybenia alebo vady v procese dokazovania a jeho hodnotenia predstavujúce porušenie práva matky na spravodlivý súdny proces.

22.1. Samotná skutočnosť, že dovolateľka sa nestotožňuje s dokazovaním a spôsobom vyhodnotenia vykonaných dôkazov, nemôže bez ďalšieho viesť k záveru, že v konaní došlo k vade uvedenej v § 420 písm. f) CSP, pretože do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ním navrhovaného spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 98/97).

22.2. Napokon dovolací súd pripomína, že nedostatočné zistenie skutočného stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je vadou konania v zmysle § 420 písm. f) CSP (porovnaj sp. zn. 1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s ústavou posudzoval Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) a nedospel k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017, III. ÚS 40/2020).

22.3. Dovolateľka namietala, že súd okrajovo skúmal len zmenu pomerov na strane otca a zmenu pomerov na strane dieťaťa (prechod na strednú školu a s tým zvýšené náklady na štúdium, cestovné atď.) žiadnym spôsobom nevyhodnotil a/ani nezohľadnil. (pozri bližšie bod 3.1. tohto rozhodnutia). K uvedeným námietkam dovolateľky najvyšší súd poukazuje na bod 23. odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu v znení: „Oproti stavu k júnu 2021, kedy pôvodný rozsudok nadobudol právoplatnosť, sa zmenili podstatným spôsobom pomery na strane všetkých účastníkov konania, ako správne zistil

prvoinštančný súd. Maloletá, ktorá bola v čase poslednej úpravy výživného žiačkou základnej školy, nastúpila v roku 2022 do 1. ročníka K. a vzrástli jej náklady jednak na vzdelávanie, ako aj na zabezpečovanie výživy, osobných potrieb, oblečenia a ďalších nevyhnutných potrieb, celkovo zo sumy výdavkov ustálených v čase posledného rozhodovania vo výške cca 194 eur na sumu cca 380 eur mesačne, čo je navýšenie o približne 186 eur, mimo toho matka preukázala uhradenie viacerých mimoriadnych výdavkov maloletej (napr. počítačový program, kúpa tlačiarne, výlet do Paríža). Súd prvej inštancie správne napokon vychádzal u maloletej zo sumy odôvodnených mesačných nákladov cca 520 eur berúc do úvahy aj podiel dieťaťa na nákladoch súvisiacich s bývaním a priemerný mesačný výdavok rozpočítaný z matkou preukázaných mimoriadnych výdavkov. Zmena nastala aj v pomeroch rodičov, ktorým síce nepribudla žiadna ďalšia vyživovacia povinnosť, ale zmenili sa ich príjmy a výdavky. Matkin aktuálny príjem je 1.000,41 eur a prídavky na dieťa, čo predstavuje zvýšenie o sumu cca 380 eur oproti stavu v čase posledného rozhodovania, kedy dosahovala čistý mesačný príjem 620 eur, zároveň sa výrazne zvýšili aj jej výdavky o sumu cca 503 eur. Otec, ktorý v čase poslednej úpravy vyživovacej povinnosti mal príjem 2.000 eur, má v súčasnosti priemerný čistý mesačný príjem vo výške cca 1.264 eur, čo je zníženie o 736 eur, pričom ale došlo k zníženiu aj na strane jeho výdavkov.“ Z uvedeného nevyplyva skutočnosť, že by súdy skúmali okrajovo len zmenu pomerov na strane otca a zmenu pomerov na strane dieťaťa nevyhodnotili a/ani nezohľadnili, práve naopak vyplýva, že odvolací súd vo väzbe na rozsudok súdu prvej inštancie sa zaoberal (skúmal) a zohľadnil prechod na strednú školu a zvýšenie výdavkov z tohto dôvodu na strane maloletej, aj komplexne pomery na strane otca, u ktorého v dôsledku zmeny zamestnania došlo k zmene pomerov v porovnaní s predchádzajúcou úpravou vyživovacej povinnosti.

22.4. Dovolateľka rovnako ako v odvolaní ďalej namietala v súvislosti so zisteným skutočným stavom, že všeobecné súdy neakceptovali ani majetkové pomery povinného, tieto naopak umelo zľahčovali (poukazovala na otcom zakúpenú motorku Harley Davidson za 13.000 eur). Aj k tejto námietke dovolací súd poukazuje na odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu, bod 27. v znení: „Podľa názoru odvolacieho súdu sa prvoinštančný súd vysporiadal tak s príjmami, ako aj výdavkami otca a jeho majetkovými pomermi a nemožno mu nič zásadné vytknúť. Matka v odvolaní opakovane poukazovala na to, že si otec kúpil motorku za 13.300 eur a bol videný na stretnutiach motorkárov, čo má preukazovať jeho nadštandardnú životnú úroveň. Odvolací súd nezdieľa tento názor. Motorku si otec kúpil z prostriedkov, ktoré rovnako ako matka obdržal titulom vyporiadania ich BSM, teda nešlo o úspory z vlastných príjmov otca, ktorými by chcel ukrátiť maloletú, odhliadnuc od toho, že ku kúpe došlo ešte v čase, keď pracoval v zahraničí a zníženia výživného sa nedomáhal. Treba tiež uviesť, že tak ako maloleté dieťa má právo primerane možnostiam a schopnostiam rodičov vynakladať finančné prostriedky aj v súvislosti s voľnočasovými aktivitami (napr. zájazd do Paríža), nemožno takéto právo upierať ani rodičom, dôležité je, aby životná úroveň detí a rodičov bola rovnaká, keďže deti majú právo podieľať sa na životnej úrovni rodičov.“ Podľa dovolacieho súdu z citovaného odôvodnenia nemožno vyvodit' dôvodnosť námietky dovolateľky najmä s akcentom na povinným rodičom, otcom vynaložené peňažné prostriedky na kúpu motorky získané z vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov (rovnako ako matka maloletej), keď nešlo o jeho úspory z vlastných príjmov, ktorých útratou by bola maloletá ukrátená na svojom práve podieľať sa na životnej úrovni rodičov.

22.5. Dovolateľka namietla v súvislosti s dokazovaním, že opakovane upozorňovala aj pred odvolacím súdom, že súd prvej inštancie nezistil mieru úspor otca a nevykonával dokazovanie výpismi z účtu v banke otca. K tejto námietke dovolací súd poukazuje na zápisnicu o pojednávaní zo 17. januára 2024 (č. l. 243 a nasl.), kde je konštatované „PZ matky uvádza, že na dokazovaní výpismi z účtu netrvala.“, čo preukazuje, že sama dovolateľka na vykonaní výpisov z účtu otca netrvala. Preto ak súdy nevykonali dokazovanie výpismi z účtu otca tak, ako to matka maloletej navrhovala, avšak od vykonania tohto dôkazu na pojednávaní ustúpila, nemohlo dôjsť k porušeniu jej práva na spravodlivý proces.

22.5.1. Dovolateľka v nadväznosti na vyššie uvedenú námietku týkajúcu sa nesprávností v procese dokazovania ne/vyžiadaním výpisov z účtu v banke otca v dovolaní tiež bez ďalšieho uviedla, že „Aj preto mohlo prísť k zásahu do môjho práva na prístup k nestrannému súdu.“ K čomu dovolací súd poznamenáva, že právo na nestranný súd, resp. právo na prerokovanie a rozhodnutie sporu nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je v civilnom konaní garantované inštitútom vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu pre zaujatosť (§ 49 až § 51 CSP). V zmysle § 49 ods. 1 a 3 CSP je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k

stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti (ods. 1). Dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudcu a v jeho rozhodovacej činnosti (§ 49 ods. 3 CSP), preto pokiaľ dovolateľka uvedenou námietkou mienila založiť svoje dovolanie na vade podľa § 420 písm. e) CSP, k vzniku takejto vady práve z uvedeného dôvodu dôjsť nemohlo.

23. Ešte k námietke dovolateľky, že znížením výživného došlo k porušeniu najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa, dovolací súd akcentuje, že záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri posudzovaní, čo je najlepším záujmom maloletého dieťaťa, súd musí zohľadniť všetky relevantné skutočnosti a okolnosti tak, aby bolo zabezpečené morálne a materiálne blaho (dobro) dieťaťa a chránené jeho práva a oprávnené záujmy (porovnaj čl. 5 Zákona o rodine). Z uvedeného vyplýva, že pojem najlepší záujem dieťaťa je veľmi pružný a musí byť skúmaný individuálne, vždy v konkrétnej situácii, musí vychádzať zo zistených okolností a musí sa uskutočniť tak, aby sa v plnej miere rešpektovali ústavou a medzinárodnými dokumentmi zakotvené práva maloletého dieťaťa. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že z pohľadu posudzovania najlepšieho záujmu dieťaťa je každé dieťa jedinečné. Rozhodujúcimi kritériami, ktoré majú byť použité pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa, sú najmä osobný kontext, aktuálna situácia a potreba dieťaťa.

23.1. S ohľadom na to, že pri jednotlivých rozhodnutiach je potrebné posúdiť najlepší záujem dieťaťa vo svetle špecifických okolností situácie konkrétneho dieťaťa, pokiaľ v prejednávanej veci súdy v súlade so zákonom a v náležitom rozsahu vykonaného dokazovania a vyhodnotení všetkých okolností veci vrátane najlepšieho záujmu dotknutej maloletej dospeli k záveru o výške priznaného výživného, tento ich záver nemôže byť preskúmaný podľa § 420 písm. f) CSP v rámci mimoriadneho opravného prostriedku, pretože dovolací súd nie je oprávnený preskúmať a prehodnocovať skutkové závery odvolacieho súdu z hľadiska ich správnosti a úplnosti (§ 442 CSP).

24. Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd uzavrel, že také pochybenia súdov v procese dokazovania, ktoré by znamenali porušenie práva dovolateľky na spravodlivý súdny proces v zmysle § 420 písm. f) CSP, z obsahu spisu vrátane rozsudkov súdov nižšej inštancie nevyplýva, ako aj nevyplýva vada nestranného súdu podľa § 420 písm. e) CSP, preto jej dovolanie v tejto časti ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP odmietol. Ohľadom dovolateľkou neopodstatnene namietanou zmätočnosťou rozhodnutia odvolacieho súdu spočívajúcou v jeho nedostatočnom odôvodnení (nepreskúmateľnosti) a tým porušení práva dovolateľky na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP), dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie dovolateľky je v tejto časti síce prípustné, ale nie je dôvodné.

25. Dovolaťka uplatnila aj dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

25.1. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu, ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine, ako aj o otázku procesnoprávnu, ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení. Musí ísť o právnu otázku (nie otázku skutkovú), ktorú dovolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia.

25.2. Riešenie skutkovej otázky (quaestio facti) je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky (quaestio iuris) prebieha v procese právneho posudzovania vecí, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, jej aplikácii na podklade skutkových zistení (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/218/2017, 3Cdo/150/2017, 4Cdo/7/2018, 4Cdo/32/2018, 7Cdo/99/2018).

26. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie vecí, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

27. Dovolaťka v rámci dovolania formulovala nasledujúce právne otázky podľa § 421 ods. 1 písm. b)

CSP 1. Aké právne následky má zmena pomerov - o. i. nástup mal. dieťaťa na strednú školu na určenie vyživovacej povinnosti všeobecným súdom, ak zároveň u povinného prišlo k zmene pomerov - zníženie príjmu na základe jeho subjektívneho rozhodnutia skončiť pracovný pomer bez preukázania dôležitého dôvodu? 2. Aké právne následky má, ak sa povinný sám dobrovoľne rozhodne zmeniť zamestnanie a prijať prácu s nižším príjmom po tom, čo dal výpoveď bez preukázania dôležitého dôvodu? Je v súlade s najlepším záujmom detí, keď životná úroveň povinného vzhľadom k zníženiu nákladov otca zostáva zachovaná, resp. je vyššia a v dôsledku zníženia výživné o 20 % dochádza k zníženiu životnej úrovne dieťaťa? 3. Je v súlade s najlepším záujmom mal. dieťaťa a Zákonom o rodine, keď súd zohľadní pri rozhodnutí o výživnom výlučne zmenu pomerov na strane otca, nie však zmenu pomerov na strane dieťaťa? 4. Aké má právne následky, ak súd netrvá v rámci vyšetrovacej zásady na predložení dokladov o majetkových pomeroch, úsporách povinného, resp. keď povinný vystupuje ako nemajetný, nakoľko predtým svoj majetok formálne prevedie na blízku osobu a naďalej ho má v užívaní? 5. Či úspory povinného pri určovaní výživného sú súčasťou majetkových pomerov povinného v zmysle § 75 ods. 1 ZoR?

27.1. Podľa názoru dovolacieho súdu dovolateľkou formulované otázky v súvislosti s dovolacím dôvodom v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP sú bez náležitého odôvodnenia a uvedenia právneho posúdenia veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedenia, v čom spočíva nesprávnosť tohto posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Navyše pokiaľ ide o otázky č. 1. až 4., ide o otázky opierajúce sa o skutkové okolnosti vrátane posúdenia súladu najlepšieho záujmu dieťaťa, keď dovolateľka nimi spochybňuje vykonané dokazovanie a jeho hodnotenie a navodzuje vlastné hodnotenie smerujúce k založeniu svojho názoru na vyhodnotenie zisteného skutočného stavu veci najmä v tom, že otec maloletej skončil pracovný pomer s vyšším zárobkom bez preukázania dôležitého dôvodu, že nedošlo k zhoršeniu majetkových pomerov, že súd zohľadnil zmenu pomerov len na strane otca, nie na strane maloletej, že predložené dôkazy nepostačujú na preukázanie majetkových pomerov otca (výpisy z účtov) a tým, že odvolací súd nevzal do úvahy ňou namietané skutočnosti. Argumentácia dovolateľky v podobe nastolených otázok tak indikuje jej námietky a nespokojnosť so skutkovými zisteniami súdov nižších inštancií, čo dovolací súd nie je oprávnený preskúmať a ani formulovať nové skutkové závery, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie (porovnaj § 442 CSP). Dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nie je treťou inštanciou, primárne je súdom právnym, nie skutkovým, a preto sa ním nemožno domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie a ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania (pozri Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 432).

27.2. Dovolací súd tak môže len konštatovať, že formulovanými otázkami pod č. 1. až 4. dovolateľka v skutočnosti napáda správnosť skutkového záveru súdov nižšej inštancie majúci pôvod v o vykonanom dokazovaní v tejto veci. Uvedený záver bol výsledkom procesu komplexného vyhodnotenia skutkových okolností (individuálnych a jedinečných) prejednávanej veci, ktoré v konaní vyšli najavo, a ktoré v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov súdy viedli ku skutkovému a právnemu záveru a prijatiu ich rozhodnutia, čo významovo nezodpovedá kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 CSP a § 432 ods. 2 CSP. Dovolateľka tak uplatnený dovolací dôvod nevymedzila spôsobom vyplývajúcim z § 432 ods. 2 CSP, t. j. nevymedzila právnú otázku doposiaľ neriešenú dovolacím súdom, od ktorej riešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu. Absenciu uvedeného považuje CSP za dôvod pre odmietnutie dovolania pre neprípustnosť (§ 447 písm. f) CSP).

28. Pokiaľ ide o dovolateľkou formulovanú otázku č. 5. v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP, ide o otázku odvolacím súdom neriešenú, čo napokon je dostatočne zrejmé z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu. Matkou nastolenú otázku nebolo možné považovať za relevantnú pre prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP, keď vecnému prejednávaniu dovolania bránilo nesplnenie podmienky jeho prípustnosti z dôvodu, že otázka nastolená (položená) v dovolaní (bez ohľadu na spôsob formulácie), nebola otázkou riešenou, rovnako ani žiaden z účastníkov konania potrebu jej riešenia v konaní nenastolil, či neprezentoval. V danom prípade platí, že dovolateľka môže urobiť spôsobilým predmetom dovolacieho konania len také námietky, ktoré už uplatnila v odvolacom konaní, pokiaľ tak s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu urobiť mohla, a tak poskytnúť príležitosť odvolaciemu súdu sa k nim vyjadriť. Dovolanie nemôže predstavovať nástroj na obchádzanie povinnosti vyčerpania riadnych

procesných prostriedkov na ochranu subjektívnych práv dovolateľa, a to nielen formálne, ale aj materiálne, dispozične, teda obsahovo vecne (argumentačne). (mutatis mutandis rozhodovacia prax ústavného súdu, napr. jeho rozhodnutie sp. zn. II. ÚS 70/2017).

29. Nad rámec vyššie uvedeného dovolací súd poukazuje v súvislosti s otázkou určenia výšky výživného (jeho zníženia/zvýšenia), na už skôr prijaté právne závery najvyššieho súdu vyjadrené v rozhodnutiach sp. zn. 8Cdo/50/2017, 3Cdo/88/2017, 3Cdo/87/2017, 3Cdo/226/2017, 2Cdo/60/2021, 2Cdo/41/2022. V zmysle uvedených rozhodnutí najvyššieho súdu určenie výšky výživného na dieťa (maloleté, dospelé) je vždy výsledkom posúdenia vysoko individuálnych, jedinečných skutkových okolností každej prejednávanej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach. Každé jedno rozhodnutie o výživnom na dieťa je založené na riešení čisto individuálnych otázok, ktoré nemôže byť považované za pravidlo pre iné prípady (porovnaj rozhodnutie sp. zn. 5Cdo/87/2017, 3Cdo/226/2017). Pokiaľ účelom § 421 ods. 1 písm. b) CSP zo širších hľadísk je tiež to, aby sa vyriešením niektorej, dosiaľ ešte dovolacím súdom nevyriešenej, právnej otázky vytvorila a ustálila rozhodovacia prax dovolacieho súdu, je namieste konštatovanie, že vyriešením takto vysoko individuálnej otázky (akou je určenie konkrétnej výšky vyživovacej povinnosti) sa ani nemôže vytvoriť ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu. Pri posúdení a hodnotení zákonom ustanovených východísk na určenie výživného (aj jeho zníženia, či zvýšenia) postupujú totiž sudy vždy diferencovane v každom konkrétnom prípade a nezotrvávajú na určitých striktných hraniciach (porovnaj rozhodnutie sp. zn. 8Cdo/50/2017).

30. Dovolací súd tak uzavrel, že dovolateľka právnu otázku relevantnú z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b) CSP nevymedzila zákonným spôsobom, teda dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom podľa § 432 CSP, preto dovolací súd dovolanie matky v tejto časti ako neprípustné odmietol podľa § 447 písm. f) CSP.

31. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dovolanie matky ako celok zamietol (§ 448 CSP), pretože v časti namietajúcej vadu nestranného súdu podľa § 420 písm. e) CSP je neprípustné, podľa § 420 písm. f) CSP je síce v časti prípustné, ale nie je dôvodné, v časti je neprípustné a ohľadom namietajúceho nesprávneho právneho posúdenia veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP je neprípustné.

32. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania rozhodol najvyšší súd podľa § 453 ods. 3 CSP v spojení s § 52 CMP.

33. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.